

En plena guerra per la captació de dipòsits i jurant i perjurant que l'aixeta del crèdit no s'ha tancat, les caixes han optat per la humilitat en els comptes. En lloc d'exhibir grans creixements, han destinat part dels beneficis a dotacions per morositat, que enguany s'ha triplicat.

Les tretze caixes d'estalvis dels Països Catalans han tancat l'exercici del 2008 amb un denominador comú: una taxa de morositat que triplica la del 2007 i que se situa en una mitjana del 3,48%. En realitat, aquest percentatge de clients que no paguen no ateny nivells alarmants, si es compara amb la crisi econòmica del 1993, en què les operacions amb mora es van situar al 9%. Ara bé, les perspectives per al 2009 no són pas esperançadores en aquest sentit. Les entitats financeres preveuen que els impagaments podrien superar el 6% de les operacions. En vista d'aquesta incertesa, els responsables han optat per abandonar momentàniament l'ostentació tradicional de bene-

L'any en què les caixes van fer guardiola

ficis i començar a fer guardiola per si mai han de capejar maltempsades. Les caixes han destinat part dels beneficis a engrossir les dotacions per insolvència (3.081 milions en total, 1.388 dels quals corresponen a "la Caixa"), temorosos que la morositat acabi fent estralls ens els comptes propis. Aquest transvasament de diners, asseguren les

caixes, no és un senyal d'alarma, sinó una qüestió de prudència i *savoir faire* financer.

Els resultats nets de les caixes d'estalvis han sumat 3.093 milions d'euros, prop d'un 30% menys que no el 2007. Si afegíssim als balanços presentats les provisions multimilionàries, els beneficis podrien haver estat de 6.170 milions

FOTOGRAF

"La Caixa" ha destinat 1.388 milions d'euros a dotacions per insolvència, tot i que té un dels índexs de morositat més baixos del sector.

Les caixes fan balanç

	BENEFICIS		OBRA SOCIAL	MOROSITAT	DOTACIONS
	Milions d'euros	Variació 2007-08 (%)	Milions d'euros	%	Milions d'euros
La Caixa	1.802,0	-27,6	500	2,48	1.388
CAM	390,4	+1,2	70	3,96	—
Bancaixa	345,6	-29,7	70	4,28	225
Catalunya	193,7	-60,3	64	5,28	881,4
Penedès	80,0	-28,7	12	3,42	50,8
Sa Nostra	71,7	-7,2*	—	2,93	—
Terrassa	49,5	-29,0	10	2,30	130
Sabadell	42,0	-29,7	10	3,43	188
Tarragona	36,5	-29,2	7,7	4,17	84,1
Girona	26,5	-35,6	8,2	3,86	67,9
Manresa	26,3	-36,0	7,5	1,41	14,6
Laietana	23,2	-32,9	5,1	3,91	50
Manlleu	6,0	-36,6	2	3,83	2
TOTAL	3.093,4		766,5	3,48	3.081,8

*Beneficis abans d'impostos

Font: EL TEMPS

i les entitats s'haurien estalviat el mal tràmol de reconèixer una caiguda estrepitosa del seu creixement. Però, com sempre, les caixes catalanes han sabut estar a l'altura de les circumstàncies i han actuat amb plena responsabilitat. Ara bé, les provisions no han estat les úniques responsables de la moderació del creixement. L'alentiment s'atribueix també a la caiguda dels ingressos per comissions a clients i, sobretot, a les desinversions per la venda de paquets d'accions de negocis satèl·lit.

Durant el 2008, algunes entitats han recorregut a divisions del seu negoci per obtenir unes plus-vàlues que han servit per a compensar l'esforç fet en provisions. És el cas de Caixa Sabadell, que va destinar a dotacions la totalitat dels guanys obtinguts amb la venda del 50% del seu negoci assegurador a Zurich (176 milions d'euros). Caixa Terrassa també va destinar els extraordinaris obtinguts amb la venda del 50% de Caixa Terrassa Vida i de Caixa Terrassa Previsió a les companyies AEGON i Reale a constituir provisions extraordinàries. Caixa Catalunya continua buscant un soci que es faci càrrec del 50% de la seva divisió asseguradora, Ascot.

Al marge d'aquestes operacions i de la caiguda real del benefici net atribuït a cada entitat, cal destacar que el benefici recurrent de les entitats, és a dir, els ingressos derivats del negoci

estrictament financer i no dels mercats, ha crescut entre un 1% i un 3% a la majoria dels balanços.

La morositat canvia d'estratègia. El 2008 ha estat marcat per la guerra de passiu entre les entitats. La lluita aferrissada per a captar dipòsits de clients que aportessin liquiditat ha menat algunes entitats a oferir rendibilitats poc habituals, entre el 6% i el 7%. Així i tot, el negoci del passiu ha caigut d'un 25% de mitjana respecte al 2007. Paral·lelament, les condicions d'accés a l'altre apartat del balanç, el crèdit, s'han endurit especialment per als clients particulars i les petites i mitjanes empreses.

Si bé les entitats asseguren que la seva aixeta del crèdit roman oberta malgrat que hi raja poca aigua, empresaris i particulars denuncien l'escanyament financer que practiquen bancs i caixes. "No hem negat el crèdit ni a una sola empresa o particular solvent, però és evident que hem hagut de tornar a

l'ortodòxia financera de fa deu anys, perquè és vital per a la supervivència del sistema financer", reconeix Jordi Mestre, director general de Caixa Sabadell.

La segona caixa de Catalunya, Caixa Catalunya, tampoc no nega que hagi revisat els criteris de concessió de crèdits: "Han augmentat les possibilitats de risc, i, per tant, el llindar del risc ha de ser més alt", reflexiona el director general de Caixa Catalunya, Adolf Todó. Les xifres indiquen un alentiment clar de la concessió de crèdits. Durant l'exercici del 2008, gairebé cap entitat financera no va arribar als dos dígitos en creixement de la inversió creditícia. La mitjana fou d'un 3,7%, molt allunyada dels creixements habituals els darrers anys, en què s'arribava al 20% anual. Les normes del risc, encara més endurides per la manca de liquiditat, han estat darrere d'aquest creixement tan minso. D'una altra banda, les caixes asseguren que la demanda de crèdit ha caigut, i que, per la salut del sistema financer, en cap cas no es poden finançar empreses que entren en pèrdues.

Empesos per la crisi del sector immobiliari i com a fórmula per a reduir el nombre d'impagaments, el 2008 també ha estat l'any en què les entitats financeres han recorregut força més que en uns altres exercicis a les adjudicacions d'immobles. Per combatre la morositat, però també per obtenir una via de negoci a termini curt i mitjà, les caixes catalanes han adquirit al llarg de l'any actius immobiliaris dubtosos. Aquesta política, que ha tingut un pes especial en el cas de Caixa Catalunya i "la Caixa", que s'han adjudicat immobles per valor de 600 milions i 500 milions d'euros, respectivament, s'ha aplicat bàsicament a promocions immobiliàries que no es venien i que havien estat finançades per les caixes.

La gestió d'immobles dubtosos per part de les caixes pot ser una eina per a crear un estoc que en un termini mitjà es converteixi en un negoci ben sucós. Ara bé, com que ningú no té cap bola de vidre per a predir què passarà en aquest mercat, les entitats ja deuen comptar que aquesta mena d'operacions tenen un risc. Si aquests actius no troben comprador i el temps els devalua, la pèrdua de valor haurà de ser aprovionada per l'entitat creditícia que s'ha adjudicat els actius.

El sector preveu que el 2009 la morositat serà del 6%, gairebé el doble que el 2008

Malgrat la caiguda de beneficis, les entitats catalanes continuen apostant amb la força de sempre per l'obra social. A la imatge, un hospital per a malalts d'Alzheimer impulsat per Caixa Catalunya.

Humil equival a morós? Quin és el perfil de morós que més preocupa les entitats? Caixa Catalunya va tancar el 2008 amb una morositat del 5,2%, la més alta de totes les nostres caixes. El seu president, Narcís Serra, atribueix aquesta situació al fet que “tradicionalment, l'entitat ha fet una gran aposta per les classes populars”, i ara en pagarà les conseqüències. L'entitat confia que noves baixades de l'euríbor ajudin a combatre la morositat en tot el sistema de bancs i caixes. La majoria de directius no comparteixen l'equació classes populars igual a mora, i defensen que el nivell econòmic i social d'un client no té una relació directa amb la morositat.

El director general de Caixa Manresa, Feliu Formosa, apunta que “a l'hora de pagar, sovint és més important la voluntat que no pas la capacitat. La gent que és conscient de quant costa guanyar els diners sovint és més respectuosa amb els deutes”. Formosa creu que la seva entitat és precisament l'exemple que “no té res a veure treballar amb gent humil i tenir mora. La baixa mora té més a veure amb l'estratègia de no dir sempre que sí a tot, sinó seleccionar el perfil de client que vol tenir l'entitat”. L'entitat del Bages té la morositat més baixa de totes les caixes catalanes, un 1,81%.

El principal maldecap de les entitats no són els particulars que no arriben a final de mes, sinó les empreses promotores i constructores, clients amb un pes específic notable en la inversió de les caixes. Un sol impagament del sector de la construcció fa molt més mal als comptes que no pas un centenar de famílies que, temporalment, no poden fer front a la quota de la hipoteca.

Pel que fa a la liquiditat, les entitats financeres es troben *tranquil·les*, perquè els venciments per als tres anys vinents són totalment assumibles. Val a dir que algunes caixes, com ara Catalunya, Sabadell, Tarragona o Laietana, ja han anunciat que faran emissions de bons a curt termini. Els índexs de solvència, en general, superen l'11%, un percentatge que indica que les caixes es troben ben capitalitzades i tenen encara molts actius vius que no han entrat en mora.

La caiguda dels beneficis i la necessitat de fer provisions per insolvència han obligat algunes entitats a reduir la inversió en obra social fins a un 20%. Algunes, com “la Caixa”, han pogut mantenir els percentatges i han compensat les reduccions d'algunes altres, de manera que el 2009 el pressupost d'obra social de totes les caixes d'estalvis haurà tingut una retallada del 4,5% respecte a l'any passat. Les entitats financeres destinaran 766,6 milions d'euros a projectes socials, educatius,

ambientals i culturals, però totes han remarcat que, ateses les circumstàncies, el gruix del pastís s'invertirà en projectes de cobertura social per a les capes socials més necessitades.

El 2009 tampoc no serà un any d'expansió d'oficines. L'any passat ja es van fer evidents els primers efectes de la crisi, i algunes entitats van frenar en sec els plans de creixement. Enguany no únicament no s'obriran noves sucursals, sinó que s'aprimarà la xarxa mitjançant tancaments o concentracions d'oficines. Ho faran totes, des de la més gran fins a la més petita, malgrat que això no necessàriament implicarà una reducció de plantilles, asseguren les entitats. Les caixes es concentraran a optimitzar recursos, i això pot voler dir tancar les oficines que s'han demostrat ineficients en la captació de clients i, si convé, situar-les en zones amb més potencial.

No hi haurà fusions. Ni la caiguda de beneficis ni la guerra del passiu ni la morositat no han pogut foragitar l'atenció del tema emblemàtic de cada exercici de les entitats financeres catalanes. En algunes comunitats autònomes es discuteixen fusions, l'operació més clara és la de la manxega Caja Castilla La Mancha i l'andalusa Unicaja, totes dues controlades pel PSOE. També es manté viu l'intent de fusió de les caixes basques, i a Castella i Lleó hi ha pressió per a crear una plataforma d'entitats lleoneses. La CECA, la patronal de les caixes d'estalvis de l'estat espanyol, deixa clar que en el context de crisi és força probable que hi hagi alguna fusió, però exigeix a l'executiu espanyol, que ha previst “una onada de fusions”, que deixi al marge els criteris polítics en les operacions. El fantasma de les fusions, creat fonamentalment des de fora de Catalunya, torna cada any. La premsa madrilenya insisteix a dibuixar un panorama negre per a les caixes catalanes i fa les travesses de cada any. Però als despatxos catalans ningú no pensa perdre la seva independència i arrelament al territori perquè ho vulguin des de fora. El president de Caixa Manresa, Valentí Roqueta, adverteix que “una fusió implicaria una pèrdua real per al país, i perjudicaria tant el territori com els ciutadans, que tindrien menys possibilitats de triar”.

Les dues caixes valencianes, CAM i Bancaixa, ocupen el segon i el tercer lloc, respectivament, en el rànquing de caixes dels Països Catalans. La CAM ha augmentat el benefici d'un 1,2% el 2008.

Caixa Manlleu, l'entitat més petita del sistema de caixes català, també defensa la identitat i la independència de cada caixa: "La dimensió és un problema. Ara ens trobem amb inconvenients que abans afectaven només les economies d'escala. Però la solució no és la fusió, sinó les aliances entre caixes. Hem de treure suc d'allò que podem aportar mútuament les caixes si cooperem." Des de Caixa Catalunya, una entitat que sempre ha aparegut en els rumors de travesses de fusions, el seu president, Narcís Serra, assegura que no hi ha "cap previsió de necessitat d'incrementar la massa crítica per superar la crisi". La gran diferència entre Catalunya i alguns altres territoris és que en el sistema financer català el control polític és molt limitat. Seria impossible que el govern ordenés una fusió d'entitats privades. I, pel que fa a les caixes públiques, Catalunya, Girona i Tarragona, ja es va intentar, però el procés va quedar avortat de seguida. Els directius de les caixes coincideixen a assenyalar que la llei de

caixes catalanes és exemplar, en tant que ofereix un model equilibrat que genera confiança entre tots els actors. Per això consideren absurd que algú plantegi de portar a un atzucac aquest sistema per motivacions que no sempre responen a interessos de mercat.

Un any de travessa pel desert.

Les caixes s'enfronten a un any dur, en què la morositat es pot disparar i el context econòmic internacional pot passar factura. Però serà un any crucial per a trobar la llum al final del túnel. El president de "la Caixa", Isidre Fainé, va ser molt gràfic en la seva predicció del 2009: "Ens hem anat enfonsant en el fang, però enguany començarem a sortir-ne. En el cas d'Espanya trigarem una mica més a desenfangar-nos, perquè la nostra baixada és més prolongada. Som líders en la destrucció de llocs de feina i tenim un sector immobiliari per recuperar." Fainé adverteix que, "si no s'actua, aquesta recessió acabarà en depressió", i reclama que s'aturi l'espiral que realimenta la falta d'expectatives per a l'empresari i la manca de confiança. La pilota ara és a la teulada de bancs i caixes, que ja tenen liquiditat per a reactivar el crèdit. Si a l'empresari se li dona crèdit, potser recuperarà la confiança en la seva feina i trençarà l'espiral de negativitat que s'escampa com un virus.

Gemma Aguilera

Submergir-se

Florin, de 29 anys, va arribar a Castelló des de la regió de Dîmbovita, a Romania. Després de cinc anys d'estada, ara fa tres mesos que va obtenir el permís de residència. Ell se'n lamenta. "M'estimaria més treballar com abans. Hi havia mesos que arribava a guanyar 2.200 euros. Ara que m'han donat d'alta i treball regularment, no en guanyo mai més de 1.200", s'exclama. No ha tingut una experiència agradable. És un dels molts immigrants que saben què és treballar al marge de la llei. Al principi, diu, va arribar a cobrar 1,5 euros l'hora. Després va entrar en un sistema de doble identitat que li permetia de treballar legalment a l'obra sense tenir permís de feina. Com?

**Les caixes
adverteixen
que les fusions
perjudicarien la
riquesa del país**